

**Vimperk, základní škola T. G. Masaryka – budova Pražská 167**

**Malířská výzdoba omítek vestibulu a schodiště:**

## **Nálezová restaurátorská zpráva a návrh na restaurování (rekonstrukci) maleb**

Jiří Bláha, srpen 2017

### **I. Lokalizace památky**

Objekt: Základní škola T. G. Masaryka (vedlejší budova)

Adresa: Pražská 167, 385 01 Vimperk, parc. č. 922 (sídlo vedení školy na adrese 1. máje 268/14)

Kraj, okres: Jihočeský, Prachatice

Číslo v ÚSKP: 102952

### **II. Údaje o akci**

Objednavatel: Město Vimperk, Steinbrenerova 6, 385 17 Vimperk

Zhotovitel:

Mgr. Jiří Bláha,

### **III. Údaje o dokumentaci**

Autor textu, fotografií a plánů: Jiří Bláha

Obsah:

4 strany textu (včetně úvodních evidenčních údajů), 32 fotografie na 16 stranách A4, 2 plány A3

Součástí přiloženého CD s digitální verzí této dokumentace ve formátu pdf jsou i všechny použité fotografie. Zpráva byla odevzdána ve dvou kopiích.

Tato dokumentace je chráněna autorskými právy ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 121/2000 Sb. v platném znění. Použití nebo citace jakékoli její části je vázáno na uvedení zdroje podle platných norem.

Restaurátorská zpráva nenahrazuje vyjádření odborné organizace památkové péče ani projektovou dokumentaci podle stavebního zákona.

V Liberci 25. srpna 2017

## Vimperk, ZŠ T. G. Masaryka – budova Pražská 167

### Malířská výzdoba vestibulu a schodiště, 2017

Školní budova v Pražské ulici ve Vimperku byla postavena pro potřeby německé měšťanské dívčí školy v letech 1897–99. Podle plánů architekta Maxmiliána Franze Loose ji postavil vimperský městský stavitel Franz Tick. Budova je od roku 2008 kulturní památkou. Kromě dispozice a fasád se v budově zachovalo také velké množství původních detailů v interiéru a podle výsledků orientačního restaurátorského průzkumu (Jiří Bláha, listopad 2015) i velká část malířské výzdoby (1). Na základě průzkumu bylo navrženo v budoucnu, po postupně probíhajících opravách stěn a výmalby, restaurovat a prezentovat alespoň některé vybrané části původní malířské výzdoby.

#### Vestibul

Poté, co byly během letních prázdnin 2016 (bez účasti restaurátora) obnoveny povrchy na chodbách, pokračovaly práce obnovou výmalby vestibulu (na plánech rekonstrukce (2) místnost č. 0.01).

Ten měl po poslední úpravě dvoubarevnou podobu – bílé stěny doplňoval světle šedý tón aktivních článků. Druhotné nátěry na stěnách a stropu vestibulu byly oškrabány v průběhu jarních prázdnin, na přelomu února a března 2017.

Oškrabání odhalilo téměř kompletně zachovanou malířskou výzdobu prostoru (obr. 1–18). Na stěnách se základní plochou zelenou dominují předstupující červenozeleň mramorované výplně, pilastry a římsy jsou šedé. V lunetách nad římsou jsou na zeleném podkladu hnědé vázy s akantovým dekorem. V jednotlivých polích lunetových výsečí a fabionu rámují světlé plochy dvojité pruhy. Hlavní část výzdoby nese obdélné pole stropu ve štukovém rámu. V rozích, středech delších stran a u pro střed stropu jsou vázy s akantem, v polokruhových výsečích uprostřed kratších stran vyrůstají z akantového dekoru dvojice polopostav. Na římsu jednoho z pilastrů se zachovala datace s jen částečně čitelným nápisem „15. 8. 1899 Jos. [...]“. Hned po odhalení původní výzdoby bylo rozhodnuto o budoucím restaurování alespoň stropu vestibulu. Stěny byly až po římsu pod stropem znovu zabíleny a strop byl zatím ponechán ve stavu po odkrytí maleb.

#### Schodiště a schodišťová hala

V průběhu letních prázdnin 2017 následovaly práce na hlavním schodišti a v hale nad ním (místnost č. 3.01). I zde odhalilo oškrabání druhotných nátěrů vrstvu s původní malířskou výzdobou. I ve schodišťové hale, která měla stejně jako vestibul po poslední opravě dvoubarevnou úpravu – bílé plochy, světle šedé aktivní články – byla největší pozornost věnována výzdobě stropu (obr. 19–26). Mohutný fabion je zde rozčleněn na obdélná nebo v rozích lichoběžníková pole, členěná jen pruhy a linkami. Střední pole, menší než ve vestibulu, je téměř čtvercového půdorysu. V rozích, mezi dvěma pruhy plastického štukového rámu, jsou umístěny štukové růžice. Uprostřed všech čtyř stran hlavního pole stojí po stranách dekorativních váz dvojice polopostav (podobné, ale menší než ve vestibulu), které navzájem spojuje kruhová girlanda s mašlemi. Plastický rám lemuje pruh šablonového dekoru, který v rozích doplňují menší dekorativní vázy. Stěny haly mezi pilastry i jednotlivá pole kleneb nad schodištěm, klenebních pasů a stěn schodišťového zrcadla člení jednoduché rámy v několika barevných kombinacích (obr. 27–32).

1 Jiří Bláha, Vimperk, ZŠ T. G. Masaryka (budova Pražská 167): Orientační restaurátorský průzkum barevnosti omítek v interiéru. Restaurátorská zpráva pro Město Vimperk, Liberec 2015

2 ZŠ T. G. Masaryka – budova č. p. 167: Rekonstrukce zdravotní instalace. Projektcentrum Vimperk 2007 (zodp. projektant J. Říha)

## Vimperk, ZŠ T. G. Masaryka – budova Pražská 167

### Malířská výzdoba vestibulu a schodiště, 2017

Také v hale nad schodištěm bylo rozhodnuto ponechat strop ve stavu po odkrytí a v nejbližší době malbu na něm restaurovat. Ukázkové plochy určené k restaurování byly vytipovány i na schodišti tak, aby byly dobře viditelné už z chodby v přízemí. Zatímco ve vestibulu bylo možné stěny pod stropem jednoduše zabílit a kvůli optické podpoře tmavšího restaurovaného stropu pouze předběžně dohodnout barevnou úpravu pilastrů a říms, na schodišti a nad ním bylo nutné vyřešit návaznost na vysoký omyvatelný sokl na stěnách chodeb, který je pro běžný provoz na chodbách školy nutný. Tuto úpravu je nutné použít i na schodišti a v hale nad ním, kde ovšem sokl zasahuje do plastického členění stěn v hale (pilastry – viz obr. 28). Při obnově nátěrů na chodbách byl navíc použitý charakteristický světle zelený odstín, který by s výhledově restaurovaným stropem tvořil nevhodný kontrast. Po delší diskusi bylo proto rozhodnuto celý prostor schodiště opticky oddělit od již obnovených chodeb jinou barvou omyvatelného soklu, na který bude možné navázat podobně tónovanými pilastry a římsami ve schodišťové hale. Ze vzorníku omyvatelných barev RAL-K7 byl vybrán odstín RAL 1013 (Oyster white), kterým budou natřeny vysoké sokly celého schodiště (v místech navazujících na stěny schodiště tak, aby bylo rozhraní dvou barev umístěno ve styku dvou tektonických prvků); na profilovaných sloupcích nad schodišťovým zrcadlem bude nátěr provedený v hladké variantě (na stěnách je použita plastická „odtrhávaná“ úprava).

#### Nálezový stav maleb

Malby na stěnách a stropě byly dlouhodobě zakryté druhotnými nátěry. V důsledku jejich oškrábání jsou na celé ploše omítek drobná, ale početná mechanická poškození. Podélná osa hlavního pole stropu vestibulu je kromě toho poškozená zásekem pro starší, zřejmě už nefunkční elektrické vedení. Malby byly provedeny běžnými dekorativními barvami s pravděpodobným podílem klišu a oleje, případně kaseinu atp., a v důsledku degradace pojiva jsou z části odmyvatelné vodou. Podobu výmalby po odkrytí zachycuje orientační fotodokumentace a pracovní plány v příloze.

#### Návrh na restaurování (rekonstrukci) maleb

U obnovy podobných dekorativních maleb se s ohledem na velkou časovou a finanční náročnost striktně restaurátorských postupů většinou provádí pouze dokumentace a zafixování originální vrstvy (většinou kvůli nepřilíživým levným barvám a mechanickému namáhání při odkryvu velmi poškozené) a následně rekonstrukce malby na původní vrstvu (nebo někdy na novou kompaktní podkladovou mezivrstvu). U takové rekonstrukce je s ohledem na další využití a prezentaci prostor možné zvolit intenzitu barev a míru transparentnosti rekonstrukce, „vyblednutí“ nebo umělé patiny tak, aby ani rekonstruovaná výzdoba neztratila charakter historické vrstvy (plná rekonstrukce působí často příliš „jako nová“). I v takto celoplošně rekonstruovaných malbách je přitom někdy vhodné vytipovat referenční plochu lépe zachované originální vrstvy (vzorek řekněme o velikosti do 1 m<sup>2</sup>) a tu obnovit čistě restaurátorským postupem (retuš originálu, bez velkoplošných rekonstrukcí).

Protože ve vestibulu a nad schodištěm bylo rozhodnuto restaurovat pouze strop, který byl v obou případech v původní variantě celoplošné výmalby světlejší než plochy stěn pod ním a tím působil lehčeji, bude vhodné upravit plastické prvky na vybílených stěnách pod stropy (pilastry a římsy) tmavším odstínem tak, aby strop nad nimi „neplaval“ a opticky lépe došel na logickou tektonickou strukturu na stěnách; konkrétní odstín bude nutné zvolit v návaznosti na odstíny malby na stropě a odzkoušet během restaurátorských prací.

## **Malířská výzdoba vestibulu a schodiště, 2017**

V rámci oprav byla do výplní na stěnách vestibulu i haly instalována nová, s historickým interiérem poněkud neladící moderní svítidla. Pokud bude strop restaurován, bude s technicistní podobou osvětlení ve velkém kontrastu a bude vhodné zvážit výměnu světel za vhodnější typ svítidel.

### **Navržený postup prací**

- mechanické dočištění od početných zbytků druhotných nátěrů, zejména v profilech štukových říms a rámců
- v ose stropu vestibulu odstranění pásu vysprávkové omítky podél elektrického vedení, pokud je nefunkční, i odstranění kabelu, nová vysprávka
- vysprávky (tmelení) drobnějších defektů v omítce
- fixáž originální barevné vrstvy
- zpauzování a zaměření výzdobných motivů, u chybějících částí jejich kresebná i barevná rekonstrukce (tam, kde by snad nebylo možné dohledat opakující se motiv na jiné části stropu, je možné využít četných dobových analogií)
- zkoušky rekonstrukce a jejich schválení (zejména kvůli intenzitě barev)
- případné vytipování referenčního místa, které nebude zakryto rekonstrukcí, ale vyretušováno a ponecháno k prezentaci
- rekonstrukce malby na zafixovanou původní vrstvu (pravděpodobně barvami na bázi akrylátů)
- průběžná dokumentace prací, závěrečná zpráva